

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI HESABLAMA PALATASI

“Sosial təminatı və müdafiəni həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının 2019-cu il büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanun layihəsinə Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının

RƏYİ

BAKI 2019

Ümumi müddəalar

““Sosial təminatı və müdafiəni həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının 2019-cu il büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanun layihəsinə Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının Rəyi mövcud qanunvericiliyin tələblərinə, həmçinin “Dövlət büdcəsi və büdcədənkenar dövlət fondlarının büdcələri haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanun layihələrinə Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının rəyinin hazırlanması, baxılması və təsdiq edilməsi Qaydaları”na və müvafiq olaraq hazırlanmışdır.

Rəy hazırlanarkən Fondun büdcəsinin 2019-cu il üçün təsdiq edilmiş göstəricilərə əsaslanılmışdır.

“Sosial təminatı və müdafiəni həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının 2019-cu il büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş dəyişikliklər

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən 2019-cu ilin ötən dövründə əhalinin sosial rifahının gücləndirilməsi sahəsində həyata keçirdiyi genişmiqyaslı tədbirlər təkcə əhalinin həssas qruplarını əhatə etməmiş, ümumilikdə ölkə vətəndaşlarının rifah səviyyəsinin möhkəmləndirilməsinə yönəlmişdir.

Respublikada iqtisadi inkişafın artımının təmin edilməsi ölkənin maliyyə potensialının güclənməsinə xidmət etməklə vəsaitlərin sosial layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün möhkəm zəmin yaratmışdır.

“Sosial təminatı və müdafiəni həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının 2019-cu il büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanun layihəsi (Layihə) “Sosial təminatı və müdafiəni həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının gəlir və xərclərini əhatə etmişdir. ““Sosial təminatı və müdafiəni həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının 2019-cu il büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunun tətbiqi ilə bağlı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Fərmanı ilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı kimi Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fondu (Fond) müəyyən edilmişdir.

Layihədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının gəlirləri və xərcləri bərabər olmaqla 4128104,0 min manat məbləğində müəyyən edilmişdir. Bu, təsdiq olunmuş məbləğlə müqayisədə 200000,0 min manat və ya 5,1% çoxdur.

Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının gəlirlərinin mənbələri dəyişdirilməmiş və aşağıdakı kimi müəyyən edilmişdir:

1. Məcburi dövlət sosial sığorta haqları;
2. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının büdcəsinin balanslaşdırılması məqsədilə dövlət büdcəsinin öhdəliklərinin maliyyələşdirilməsi üçün dövlət büdcəsindən ayrılan vəsait;
3. Sair gəlirlər.

Təqdim edilmiş Layihəyə görə, məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə gəlirlər təsdiq olunmuş məbləğlə müqayisədə 14,5% çox olmaqla 2769371,6 min manat məbləğində nəzərdə tutulmuşdur. Bu, əsasən cari ilin iyun ayında ölkə başçısı tərəfindən minimum əmək haqqının və ayrı-ayrı sahələrdə çalışanların əmək haqqının artırılmasının məcburi dövlət sosial sığorta haqların üzrə yığımlara gözlənilən təsiri ilə izah olunur. Eyni zamanda, bu istiqamətdə gəlirlərin nəzərdə tutulmuş artım tempinin cəmi gəlirlərin müvafiq göstəricisini 9,4 faiz bəndi üstələməsi sosial sığorta sahəsində atılmış addımların müsbət gözləntilərindən xəbər verir.

Qeyd edək ki, təqdim olunmuş Layihədə məcburi dövlət sığorta haqlarının tərkibində büdcədən maliyyələşən təşkilatlar üzrə məbləğ 963200,0 min manat və büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda işləyənlər üzrə isə 131345,5 min manat müəyyən edilmişdir. Həmin məbləğlər cari il üçün təsdiq olunmuş məbləğlərlə müqayisədə 18,7% çoxdur. Ölkə rəhbəri tərəfindən əmək haqqılarının ayrı-ayrı sahələr üzrə 20%-dən çox olmaqla, həmçinin minimum əməkhaqqı məbləğinin də artırıldığını nəzərə almaqla hesab edirik ki, göstərilən istiqamətlər üzrə müəyyən əlavə gəlir imkanları mövcuddur.

Layihəyə görə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının büdcəsinin balanslaşdırılması məqsədilə dövlət büdcəsinin öhdəliklərinin maliyyələşdirilməsi üçün dövlət büdcəsindən ayrılan vəsait təsdiq edilmiş məbləğlə müqayisədə 150000,0 min manat və ya 10,0% azaldılmış və 1352732,4 min manat məbləğində nəzərdə tutulmuşdur.

Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının gəlirləri ilə bağlı təklif olunan dəyişikliklər son nəticədə gəlirlərin strukturuna təsir göstərmişdir. Belə ki, təsdiq edilmiş büdcədə məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə gəlirlərin payı 61,6%, dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitin payı isə 38,3% təşkil edirdisə, Layihə üzrə dəyişikliklər həmin göstəriciləri 5,5 faiz bəndi dəyişdirmişdir. Layihəyə görə, məcburi dövlət sosial sığorta

haqları üzrə gəlirlərin payı artaraq 67,1%-ə, dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitin payı isə azalaraq 32,8%-ə çatmışdır.

Hesablama Palatası məcburi dövlət sığorta haqları üzrə gəlirlərin cəmi gəlirlərdə xüsusi çəkisinin artımla proqnozlaşdırılmasını ümumilikdə sosial sığorta sahəsində islahatların müsbət nəticəsi olaraq qiymətləndirməklə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının, başqa sözlə Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun büdcəsinin maliyyə dayanıqlılığının təmin edilməsində xüsusi əhəmiyyət daşdığını qeyd edir.

Eyni zamanda, cari ilin son aylarında minimum əmək pensiyasının məbləğinin artırılması, həmçinin ümumi pensiya məbləğinin artımına təsir göstərəcək digər islahatların tətbiqini diqqətdə saxlamaqla, Hesablama Palatası, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının büdcəsinin balanslaşdırılması məqsədilə dövlət büdcəsinin öhdəliklərinin maliyyələşdirilməsi üçün dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitin məbləğində həmin addımların təsirinin də nəzərə alınmasını məqsədmüvafiq hesab edir.

Layihədə Fondun xərclərinin də təsdiq olunmuş ilkin göstəricidən 20000,0 min manat və ya 5,1% çox olması, həmin vəsaitin 4020444,0 min manatının və ya 97,4%-nin əhaliyə ödənişlər üzrə xərclənməsi nəzərdə tutulmuşdur. Əhaliyə ödənişlərin cəmi xərclərdə payı təsdiq edilmiş göstəricilərlə müqayisədə 0,2 faiz bəndi azdır. Bu, əsas etibarilə, Fondun aparatının və onun yerli orqanlarının saxlanması xərclərinin xüsusi çəkisinin daha yüksək tempi artımı ilə izah oluna bilər.

Əhaliyə ödənişlər üzrə xərclərin tərkibində əmək pensiyalarının ödənilməsi xərclərinin 3918400,0 min manat və ya həmin xərclərin 97,5%-i qədər olması planlaşdırılmışdır ki, bu da təsdiq olunmuş ilkin göstəriciyə əsasən 4,7% artım deməkdir. Göründüyü kimi, Fondun xərcləri üzrə nəzərdə tutulan 20000,0 min manat artım vəsaitinin 87,7%-i pensiyaların ödənilməsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Əmək pensiyalarının ödənilməsi xərclərində qeyd edilən artımın səbəbi kimi, əsas etibarilə, əmək pensiyasının minimum məbləğinin artırılmasının nəzərdə tutulması, həmçinin, ölkə rəhbərinin müvafiq sərəncamları ilə müəyyən sahələrdə əmək pensiyalarının məbləğinin müəyyənləşdirilməsinə təsir edən əmək haqlarının 2019-cu ilin 1 sentyabr tarixindən nəzərəçarpacaq dərəcədə artırılması göstərilə bilər.

Qeyd edilməlidir ki, əmək pensiyalarının ödənilməsi xərcləri üzrə proqnozlaşdırılmış ilkin vəsaitlərin əmək pensiyalarının ödənilməsi üçün kifayət etməməsi Hesablama Palatasının müvafiq rəyində risk faktoru kimi qiymətləndirilmiş,

emək pensiyalarının ödənilməsi xərcləri üzrə proqnoz göstəricilərinin 2018-ci il üçün meyl nəzərə alınmaqla dəqiqləşdirilməsi tövsiyyə edilmişdir.

Layihədə məcburi dövlət sosial sığorta haqları hesabına müavinət xərclərinin 10100,0 min manat və ya 11,0% artırılaraq 102044,0 min manata çatdırılması təklif olunur ki, bu da əhaliyə ödənişlər üzrə xərclərin 2,5%-i qədərdir. Müvafiq göstəricilərin müqayisəsi bu istiqamət üzrə də xüsusi çəki göstəricisində ciddi dəyişikliyin olmadığını göstərmiş, xərclərdə artım, 3 yaşına çatanadək uşaqlara qulluqla əlaqədar müavinətlər istisna olmaqla, bütün digər müavinət növləri üzrə planlaşdırılmışdır.

Emək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsinə görə müavinətlərin ödənilməsi xərclərinin 1372,0 min manat və ya 5,6% artırılaraq 26000,0 min manat, hamiləliyə və doğuşa görə müavinət xərclərinin 2228,0 min manat və ya 7,5% artırılaraq 31944,0 min manat, uşağın anadan olmasına görə müavinətlərin 2300,0 min manat və ya 31,9% artırılaraq 9500,0 min manat, dəfn üçün müavinətlərin 4200,0 min manat və ya 24,7% artırılaraq 21200,0 min manat həcmində müəyyənləşdirilməsi təklif olunmuşdur. Göründüyü kimi, orta aylıq emək haqqının səviyyəsi ilə bağlı olan emək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsinə görə və hamiləliyə və doğuşa görə müavinətlər üzrə 5-8%-lik artım planlaşdırılmışdır ki, bu da 2019-cu ilin sentyabr ayından bir çox sahələrdə emək haqlarının 20-50%-lik artımı fonunda aşağı səviyyəli görünərsə də bu müavinətlərin məbləğinin emək qabiliyyətinin itirilməsi tarixindən əvvəlki 1 il ərzində əldə olunmuş gəlirlərə nisbətə hesablanması baxımından izah ediləndir.

Uşağın anadan olmasına görə və dəfn üçün müavinətlər üzrə vəsaitlərin həcmində daha kəskin artım nəzərdə tutulmuşdur. Qeyd edək ki, ki, son illərdə həmin müavinət növləri üzrə məbləğ və kontingent baxımından son illərdə azalma, həmçinin vəsaitin kəsrlə icra olunması müşahidə edilməkdədir. Bununla yanaşı, hər iki müavinətin məbləği də mütəmadi olaraq artmaqdadır. Ümumilikdə Hesablama Palatası müvafiq rəyində müavinət növləri üzrə proqnoz məbləğlərinə daha əsaslı yanaşma ilə proqnozlaşdırılmasının zəruri olduğunu qeyd etmişdir.

Əhaliyə ödənişlərin həcmnin artımı pensiya və müavinətlərin əhaliyə çatdırılması, bank əməliyyatlarının aparılması üzrə xidmət haqqı xərclərinin də artımına şərait yaradacaqdır ki, bununla da həmin xərclərin səviyyəsinin 500,0 min manat və ya 2,2% artırılaraq 23000,0 min manata çatdırılmasının təklif olunması öz izahını tapır.

Layihədə Fondun mərkəzi aparatının və onun yerli orqanlarının və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın saxlanması xərclərinin 14000,0 min manat və ya 28,6% artırılması təklif olunur ki, bu da həmin xərclərin təsdiq olunmuş

qanundakı 1,2%-lik xüsusi çəki göstəricisindən 1,5% göstəricisinə qalxmasına və ya 0,3 faiz bəndi artımına şərait yaradır.

Azərbaycan Respublikasının Hesablama Palatası hesab edir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə təqdim edilmiş Qanun layihəsi ölkə qanunvericiliyinin tələblərinə uyğun hazırlanmışdır, sosial və büdcə siyasətinin ümumi məqsədlərinə, Azərbaycan Respublikasının büdcə sistemi prinsiplərinə (vahidlik və müstəqillik) müvafiqdir.

Yuxarıda qeyd olunanları nəzərə alaraq, Qanun layihəsinin Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisində müzakirə edilməsi tövsiyə olunur.

Rəy Hesablama Palatası Kollegiyasının 21 iyun 2019-cu il tarixli Q-101 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
HESABLAMA PALATASININ
SƏDRİ**

VÜQAR GÜLMƏMMƏDOV